

บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การติดตามภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏ เป็นงานวิจัยที่ทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และวางแผนการจัดการศึกษาสถาบันราชภัฏ ดังเช่น ในช่วงปีช่วงปีการศึกษา 2525 - 2526 ในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 5 ซึ่งขณะนั้น สถาบันใช้ชื่อว่า วิทยาลัยครู มีพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู ปี พ.ศ. 2518 กำหนดให้วิทยาลัยครูมีหน้าที่ผลิตครูถึงระดับปริญญาตรี เมื่อสำรวจพบว่า บัณฑิตครูไม่มีงานทำสูงส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนพระราชบัญญัติวิทยาลัยครูในปี พ.ศ.2527 ให้วิทยาลัยครูผลิตกำลังคนถึงระดับปริญญาตรีได้ตามความต้องการของท้องถิ่น จึงมีการขยายการผลิตบัณฑิตจากที่ผลิตเฉพาะในสาขาวิชาการศึกษา (ค.บ.) มาผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาอื่นเพื่อให้นักศึกษาโดยเฉพาะกลุ่มประชากรไทยที่อยู่ในท้องถิ่นชนบทได้มีโอกาสมากขึ้นในการเข้าศึกษาตามความถนัดของตนเองและความต้องการของท้องถิ่น สถาบันจึงเปิดสาขาวิชาเพิ่มอีก 2 สาขาวิชา คือสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ (วท.บ.) และศิลปศาสตร์ (ศศ.บ.) แต่การผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาการอื่นภายใต้ชื่อของสถาบันการศึกษาว่า วิทยาลัยครูไม่สื่อให้สังคมเข้าใจว่า สถาบันผลิตวุฒิการศึกษาอื่นนอกเหนือจากสาขาวิชาการศึกษา ผู้บริหารวิทยาลัยครู และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาจึงเห็นความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนชื่อสถาบันให้เป็นชื่อสากลเพื่อประโยชน์แก่นักศึกษาในสถาบันเป็นสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้สถาบันว่า สถาบันราชภัฏแทนชื่อ วิทยาลัยครู ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2535 ในปัจจุบันได้มีพระราชกฤษฎีกา เล่ม 112 ตอนที่ 4ก วันที่ 24 มกราคม 2538 จัดตั้งสถาบันราชภัฏขึ้นแทนวิทยาลัยครูกำหนดบทบาทหน้าที่ให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาระดับปริญญาตรีและวิชาชีพชั้นสูง ทำการวิจัยให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู

ในปัจจุบัน มีสถาบันราชภัฏจำนวน 36 สถาบัน ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร 6 สถาบันและตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค 30 สถาบัน มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และอนุปริญญาทั้งในภาคปกติและกศ.บป. ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535 - 2539) ปีละไม่ต่ำกว่าห้าหมื่นคน ในแต่ละปีสำรวจได้ พบว่ามีงานทำไม่ต่ำกว่าร้อยละ 85 ของผู้ที่สำรวจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามผลบัณฑิตนี้ จะนำเสนอผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การมีงานทำของประเทศในภาพรวม การมีงานทำของกำลังคนระดับกลางและระดับสูง ภาวะการมีงานทำและคุณภาพในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา และการติดตามภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏในช่วง 4 ปีผ่านมา และคุณภาพของผู้สำเร็จจากสถาบันราชภัฏที่สำรวจจากผู้ใช้บัณฑิต กำหนดเป็นประเด็นที่น่าเสนอ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สถานการณ์การมีงานทำในรอบครึ่งปีแรกของปี 2539 (มกราคม - มิถุนายน) ศึกษาโดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

ประเด็นที่ 2 รายงานผลการสำรวจการทำงานและการว่างงานของกำลังคนระดับกลาง และระดับสูง พ.ศ.2538 สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2536 - 2537 ศึกษาโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ประเด็นที่ 3 งานวิจัยภาวะการมีงานทำ และคุณภาพในการทำงานของผู้จบอุดมศึกษา ศึกษาโดยสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ

ประเด็นที่ 4 รายงานภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2536) ศึกษาโดยสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2536) ศึกษาโดยสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2536) ศึกษาโดยสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2536)

ประเด็นที่ 5 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาจากผลการสำรวจผู้ใช้บัณฑิตของสถาบันราชภัฏในปีการศึกษา 2536 ศึกษาโดยสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2536) ศึกษาโดยสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2536) ศึกษาโดยสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (2535-2536)

ประเด็นที่ 1 สถานการณ์การมีงานทำในรอบครึ่งปีแรกของปี 2539 (มกราคม - มิถุนายน) ศึกษาโดยกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

จากผลการศึกษาของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน พบว่าในปี 2539 โครงสร้างประชากรประมาณว่าประเทศไทยมีประชากรรวม 60 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 34.3 ล้านคน หรือร้อยละ 57.34 ของประชากรรวมทั้งประเทศ เป็นผู้มีงานทำ 32.5 ล้านคน หรือร้อยละ 97.28 ของกำลังแรงงาน โดยทำงานอยู่ในภาคเกษตร 16.9 ล้านคน หรือร้อยละ 52.04 ของผู้มีงานทำ ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 15.6 ล้านคน หรือร้อยละ 47.96 ของผู้มีงานทำ และผู้ว่างงาน (ผู้ไม่มีงานทำ) 910,000 คน หรือร้อยละ 2.27 ของกำลังแรงงานปัจจุบัน ข้อมูลจากการให้บริการด้านการจัดหางานของรัฐในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2539 (มกราคม - มิถุนายน) พบว่านายจ้างมีความต้องการแรงงาน 206,757 อัตรา ในขณะที่มีผู้ต้องการทำงานหรือผู้สมัครงานจำนวน 71,860 คน หรือร้อยละ 34.75 ของความต้องการแรงงานทั้งสิ้น และการบรรจุนายจ้างมีจำนวน 52,362 คน เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนของผู้ที่ได้รับการบรรจุนายจ้างต่อจำนวนผู้สมัครงาน มีจำนวนอยู่ในเกณฑ์สูงถึงร้อยละ 72.87 ในขณะที่สัดส่วนของผู้ที่ได้รับการบรรจุนายจ้างต่อตำแหน่งงานว่างมีเพียงร้อยละ 25.33 นั้น แสดงว่าตลาดแรงงานยังคงมีความต้องการแรงงานค้างอยู่ถึงร้อยละ 74.67 ของตำแหน่งงานว่าง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับความต้องการแรงงานในปี 2538 จะพบว่าความต้องการแรงงานมีอัตราลดลงจากช่วงเดือนแรก และช่วง 6 เดือนหลังของปี 2538 ร้อยละ 21.86 และ 1.66 ตามลำดับ ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจากการที่ภาวะเศรษฐกิจในช่วงครึ่งแรกของปี 2539 มีการชะลอตัวของการลงทุนภาคเอกชน การผลิตภาคอุตสาหกรรมและการส่งออก ทำให้มีผลกระทบต่อการทำงาน โดยเฉพาะการลงทุนของภาคเอกชน ภาวะการส่งเสริมการลงทุนในช่วง 6 เดือนของปีนี้ มีผู้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมการ

ลงทุนจำนวน 576 โครงการ ยอดเงินลงทุน 404,030 ล้านบาท ซึ่งต่ำกว่าในช่วงเดียวกันของปีที่แล้วถึงร้อยละ 13.0 และ 12.1 ตามลำดับ ส่วนโครงการที่ได้รับอนุมัติ จำนวน 456 โครงการ ลดลงจากช่วงเดียวกันร้อยละ 21.6 สำหรับโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน และเปิดดำเนินการในช่วง 6 เดือนแรกของปีนี้มี 270 ราย ใช้เงินลงทุนรวมทั้งสิ้น 100,440 ล้านบาท ก่อนให้เกิดการจ้างงานจำนวน 84,006 คน

การวิเคราะห์ตำแหน่งงานว่างตามเขตพื้นที่ที่มีการรับสมัครงาน การบรรจุนั้น และระดับการศึกษาที่นายจ้างต้องการ ดังนี้ ในตำแหน่งงานว่าง 206,757 อัตรา เขตพื้นที่ที่แย่งว่ามีตำแหน่งงานว่างมากที่สุดอยู่ในเขตภูมิภาคมีจำนวน 182,741 อัตรา หรือร้อยละ 88.38 ของตำแหน่งงานว่างทั้งสิ้น ในจำนวนนี้มีตำแหน่งงานว่างในภาคกลางมากที่สุด ร้อยละ 28.17 รองลงมาเป็น 5 จังหวัด ในเขตปริมณฑล ร้อยละ 16.28 และภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 14.99 ,14.79 และ 14.18 ของตำแหน่งงานทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนกรุงเทพมหานคร นายจ้างแจ้งตำแหน่งงานว่าง หรือร้อยละ 11.62 แต่พื้นที่ที่คนมาสมัครงานมากที่สุด คือกรุงเทพมหานคร มีผู้สมัครงานมากที่สุดร้อยละ 28.95 ของผู้สมัครงานทั้งหมด รองลงมามีผู้สมัครงานในภาคกลางร้อยละ 19.82 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 13.58 ภาคใต้ ร้อยละ 11.65 และปริมณฑล ร้อยละ 7.01 ส่วนการบรรจุนั้น ในเขตกรุงเทพมหานครมีการบรรจุนานมากที่สุด ร้อยละ 39.18 ของผู้ได้รับการบรรจุนั้น ในเขตกรุงเทพมหานครมีการบรรจุนานมากที่สุด ร้อยละ 39.18 ของผู้ได้รับการบรรจุนั้น เมื่อเทียบสัดส่วนผู้สมัครงานกับการบรรจุนั้นแล้ว จะเห็นว่าผู้ทำงานทำในกรุงเทพมหานครมีโอกาสได้บรรจุนานสูงที่สุดอยู่ในอัตราร้อยละ 98.63 ของผู้สมัครงาน ในขณะที่ผู้สมัครงานในภาคเหนือมีโอกาสได้รับการบรรจุน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 55.11 ของผู้สมัครงาน ระดับการศึกษาที่นายจ้างต้องการมากที่สุดคือ ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 34.99 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 30.13 ในจำนวนนี้จะเป็ความต้องการแรงงานที่อยู่ในกลุ่มอาชีพผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการผลิตและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกัน พนักงานใช้อุปกรณ์การขนส่ง และคนงานหรือกรรมกร ในส่วนของความต้องการแรงงานที่มีความรู้ความสามารถระดับกลาง (ปวช.ปวส.ปริญญาตรี) นั้น มีร้อยละ 22.28 จะเป็ความต้องการแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต โดยเฉพาะประเภทการผลิตผลิตภัณฑ์โลหะและเครื่องจักรอุปกรณ์ต้องการแรงงานที่มีฝีมือและกึ่งมีฝีมือ ในขณะที่ผู้ทำงานทำส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 32.76 รองลงมาเป็นผู้ทำงานทำในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 31.44 ผู้ทำงานทำในระดับ ปวช.ปวส.ร้อยละ 24.88 ผู้ทำงานทำที่มีวุฒิปริญญาตรีร้อยละ 10.38 และผู้ทำงานทำที่ใช้วุฒิการศึกษาอื่น ๆ ได้แก่ อาชีวศึกษาระยะสั้น หรือผู้ทำงานทำที่จบตามสถาบันฝึกอาชีพอื่น ๆ ร้อยละ 0.55

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อเศรษฐกิจไทยในครึ่งปีแรกมีแนวโน้มชะลอตัวลง คือ

1. การลงทุนภาคเอกชน ดัชนีการลงทุนในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2539 ลดลงร้อยละ 8.9 เทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.4 ของระยะเดียวกับปีที่แล้ว ทั้งนี้มีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับสูง การจำกัดสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ และการชะลอตัวการก่อสร้างโครงการอสังหาริมทรัพย์

2. การผลิตภาคอุตสาหกรรม ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมในช่วง 4 เดือนแรกของปี 2539 ขยายตัวร้อยละ 7.6 ชะลอลงจากร้อยละ 14.7 ของระยะเวลาเดียวกันกับปีที่แล้ว โดยเป็นการชะลอตัวของหมวดอาหารและเครื่องดื่ม หมวดวัสดุก่อสร้างและและหมวดยานยนต์

3. การส่งออก การส่งออกในช่วง 5 เดือนแรกของปี 2539 มีมูลค่าประมาณ 580,100 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.7 ซึ่งเป็นอัตราที่ชะลอลงมากเมื่อเทียบกับร้อยละ 26.8 ในช่วงเดียวกันของปีที่แล้ว การชะลอตัวการส่งออกเกิดขึ้นในหมวดสินค้าเกษตรกรรมซึ่งมีมูลค่าการส่งออกลดลงร้อยละ 1.5 เทียบกับเพิ่มขึ้นร้อยละ 32.1 ในระยะเดียวกันของปีที่แล้ว โดยเฉพาะการชะลอลงของการส่งออกยางพารา และการลดลงของการส่งออกกุ้งสดแช่แข็ง การส่งออกในหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร

ความต้องการแรงงานภาคเอกชนวิเคราะห์จากที่ประกาศในหนังสือพิมพ์ (มกราคม - มิถุนายน) ปี 2539 จากการตรวจสอบตำแหน่งงานว่างที่ลงประกาศรับสมัครในหนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ จำนวน 11 ฉบับ (ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง มติชน ข่าวสด แนวหน้า ผู้จัดการรายวัน วิทยจักร คู่แข่งรายวัน ฐานเศรษฐกิจ และข่าวพาณิชย์) ระหว่างเดือนมกราคม ถึง มิถุนายน สามารถสรุปได้ว่า ในช่วงครึ่งแรกปี 2539 นั้น มีสถานประกอบการนายจ้างประกาศตำแหน่งงานว่างทั้งสิ้น จำนวน 4,531 ราย แบ่งเป็นสถานประกอบการในอุตสาหกรรม การขายส่ง ขายปลีก กิจการ และโรงแรม ร้อยละ 39.55 ซึ่งเป็นจำนวนสูงสุด รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมการผลิตร้อยละ 29.04 อันดับสามเป็นอุตสาหกรรมบริการการเงิน การประกันภัย อสังหาริมทรัพย์ ร้อยละ 14.54 ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการประกาศรับสมัครทั้งสิ้นมีจำนวน 74,114 อัตรา ส่วนใหญ่ไม่ระบุเพศ ตำแหน่งงานที่ต้องการมากที่สุดเป็นตำแหน่งผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการขาย พนักงานขาย ตัวแทนขาย ร้อยละ 15.15 อันดับที่สองเป็นตำแหน่งพนักงานขับรถยนต์ ร้อยละ 6.35 และอันดับที่สามเป็นตำแหน่งนักบัญชี สมุห์บัญชี ตรวจสอบภายใน ร้อยละ 6.14 ระดับการศึกษาที่นายจ้างมีความต้องการมากที่สุดคือ การศึกษาระดับอาชีวศึกษาสายพาณิชยกรรมร้อยละ 27.72 ตำแหน่งที่ต้องการ ได้แก่ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการขาย นักบัญชี เสมียนธุรการ เจ้าหน้าที่การตลาด รองลงมาเป็นการศึกษาระดับอาชีวศึกษาสายช่าง ร้อยละ 19.41 ตำแหน่งที่นายจ้างต้องการมาก ได้แก่ ช่างเทคนิค ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ช่างซ่อมบำรุง ช่างเขียนแบบ ช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ อันดับสามเป็นการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ

19.19 ตำแหน่งที่นายจ้างต้องการมาก ได้แก่ วิศวกร สมุห์บัญชี ตรวจสอบภายในผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการขาย เจ้าหน้าที่การตลาด สำหรับตำแหน่งงานว่างที่นายจ้างไม่ระบุวุฒิการศึกษา ร้อยละ 19 ตำแหน่งที่ต้องการมาก ได้แก่ พนักงานขับรถยนต์ ผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการขาย พนักงานฝ่ายผลิต/คนงานทั่วไป และอันดับ สุดท้ายเป็นการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ร้อยละ 15.63 ตำแหน่งที่นายจ้างต้องการมาก ได้แก่ ผู้ปฏิบัติ เกี่ยวกับการขาย พนักงานฝ่ายผลิต/คนงานทั่วไป พนักงานขับรถยนต์

สภาพการขาดแคลนแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรม ข้อมูลการให้บริการจัดหางาน ในช่วง 6 เดือนแรกของปีนี้ ผู้สมัครงานที่ได้รับการบรรจุเข้าทำงานในกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นจำนวน 52,362 คน โดยส่วนใหญ่จะเข้าทำงานอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิต ร้อยละ 48.45 และมีแรงงานเข้าทำงานในกลุ่มการบริการชุมชน บริการสังคม และบริการส่วนบุคคลมีแรงงานทำงานร้อยละ 8.18 นอกนั้นเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมก่อสร้าง กลุ่มบริการการเงิน การประกันภัยอสังหาริมทรัพย์ และธุรกิจ กลุ่มการขนส่ง กลุ่มเกษตรกรรม การล่าสัตว์ การป่าไม้ การประมง การทำเหมืองแร่ และเหมืองหิน คิดเป็นร้อยละ 6.67, 4.38, 1.76, 1.64 และ 0.147 ของแรงงานที่บรรจุเข้าทำงานในอุตสาหกรรมทั้งหมดตามลำดับ อย่างไรก็ตามในกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ ยังมีความต้องการแรงงานที่หาผู้บรรจุไม่ได้ถึง 154,395 อัตรา หรือร้อยละ 74.5 ของตำแหน่งงานว่างทั้งหมด ซึ่งการขาดแคลนแรงงานนี้อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตจำนวนมากที่สุดถึงร้อยละ 66.37 ของการขาดแคลนแรงงานทั้งหมด

สรุปผลการวิเคราะห์ถึงสถานการณ์การมีงานทำภายในประเทศ ช่วงครึ่งแรกปี 2539 จากผลการศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าในภาพรวมความต้องการแรงงาน ความต้องการทำงานของผู้สมัครงานและการได้บรรจุงานลดลง จากช่วงเดียวกันของปี 2538 (ม.ค.-มิ.ย.) ซึ่งมีผลต่อเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวเอง ทำให้มีผลต่อภาวะการจ้างงานลดลงไปด้วยโดยเฉพาะกรณีการขาดแคลนแรงงานในสาขาอาชีพและประเภทกิจการ ทั้งที่แรงงานมีฝีมือ กึ่งฝีมือและไร้ฝีมือ ประเภทกิจการที่ขาดแคลนแรงงานจะอยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตในสาขาอาชีพที่ขาดแคลนแรงงานฝีมือและกึ่งฝีมือ ได้แก่สาขาอาชีพวิศวกรรม ช่างเทคนิค นักบัญชี ช่างเขียนแบบ พยาบาล เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 รายงานผลการสำรวจการทำงานและการว่างงานของกำลังคนระดับกลางและระดับสูง พ.ศ.2538

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้รวบรวมจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2536 จากต้นสังกัดของสถานศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 368,484 คนแยกเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี 9,077 คน (ร้อยละ 2.5) ระดับปริญญาตรี 130,376 คน (ร้อยละ 35.4) ระดับ

อนุปริญญาหรือ ปวส. หรือเทียบเท่า 86,497 คน (ร้อยละ 23.5) ระดับ ปวท. 11,528 คน (ร้อยละ 3.1) ระดับปวช. หรือเทียบเท่า 129,779 คน (ร้อยละ 35.2) และระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) 1,227 คน (ร้อยละ 0.3)

ลักษณะทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา

1. เพศและอายุ ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2536 เป็นหญิงมากกว่าชาย คือ หญิงร้อยละ 52.7 และชายร้อยละ 47.3 ถ้าพิจารณาตามระดับการศึกษาแล้วพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และระดับ ปวท. เป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนระดับการศึกษาที่ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นชายมากกว่าหญิง คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี ระดับอนุปริญญา ปวส. หรือเทียบเท่าระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า และระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา)

อายุของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่าผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมดส่วนใหญ่ร้อยละ 62.6 จะมีอายุระหว่าง 20 - 24 ปี ถ้าพิจารณาตามระดับการศึกษา จะเห็นว่า อายุของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาที่สำเร็จ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี ร้อยละ 55.6 และมีอายุระหว่าง 25 - 29 ปี ร้อยละ 29.9 ส่วนในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต มีอายุระหว่าง 25-29 ปี ร้อยละ 54.8 และมีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี ร้อยละ 31.4 และในระดับปริญญาเอก ส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป ร้อยละ 72.1 และมีอายุระหว่าง 30 - 34 ปี ร้อยละ 15.4

2. สถานภาพการมีงานทำ ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยทั่วไปเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ส่วนหนึ่งจะหางานทำ ซึ่งมีที่หางานทำได้และหางานทำไม่ได้ อีกส่วนหนึ่งไม่ได้หางานทำเพราะต้องการศึกษาต่อ อาจจะศึกษาต่อในระดับเดิมแต่ต่างสาขาวิชาหรือในระดับที่สูงขึ้นไป และมีบางส่วนที่ไม่หางานทำเพราะเหตุผลอื่น ๆ ผลของการสำรวจครั้งนี้ พบว่าจากจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด เป็นผู้ที่มีการมีงานทำประมาณ 206,657 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.0 ที่เหลือเป็นผู้ไม่มีงานทำเพราะหางานทำไม่ได้ ซึ่งมีประมาณ 37,657 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.2 กับเป็นผู้ไม่มีงานทำและไม่ได้หางานทำอีกประมาณ 124,386 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 33.8 ซึ่งในกลุ่มที่ไม่หางานทำส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ศึกษาต่อ

สภาพการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา เมื่อแยกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงจะมีงานทำมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า กล่าวคือในระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำเกือบทั้งหมด และอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 98.3 รองลงมาเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ระดับอนุปริญญา ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า ระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า และระดับป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 86.4, 59.7, 20.1 และ 15.7 ตามลำดับ ผู้สำเร็จการศึกษาหญิงจะมีสัดส่วน

ของผู้มีงานทำที่สูงกว่าชาย ยกเว้นในระดับสูงกว่าปริญญาตรี และระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ที่ผู้สำเร็จการศึกษาชายจะมีงานทำสูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาคือ อย่างไรก็ตาม การพิจารณาเปรียบเทียบ อัตราร้อยละของการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาระดับต่าง ๆ สำหรับระดับต่ำกว่าปริญญาตรีนั้น จะต้องคำนึงถึงการศึกษาต่อของผู้สำเร็จการศึกษาระดับนั้น ๆ ด้วย สำหรับการว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษานั้น เนื่องจากสำรวจครั้งนี้ได้แยกพิจารณาผู้ที่ไม่มีงานทำออกเป็นสองกลุ่ม คือ ผู้ไม่มีงานทำเพราะหางานทำไม่ได้ ซึ่งถือว่า เป็นผู้ว่างงานที่แท้จริง กับผู้ที่ไม่มีงานทำและไม่ได้หางานทำ ซึ่งประมาณร้อยละ 91.6 กำลังศึกษาต่อ ผลจากการสำรวจก็พบว่า การว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่าง ๆ เมื่อพิจารณาจากอัตราร้อยละของการมีงานทำแต่ประการเดียว ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) จะมีการว่างงานมากที่สุดถึงร้อยละ 20.1 รองลงมาเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช หรือเทียบเท่าระดับอนุปริญญา ปวส.ปวท. หรือเทียบเท่า และระดับปริญญาตรี คือ ร้อยละ 12.3, 11.7 และ 7.6 สำหรับระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีนั้น เกือบจะไม่มีการว่างงานเลย คือประมาณร้อยละ 0.5 เท่านั้น

3. การทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2536 มีงานทำประมาณ 206,442 คน การพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ ประเภทกิจกรรมของสถานที่ทำงานลักษณะของงานและประเภทของหน่วยงาน รายได้จากการทำงาน และรายละเอียดอื่น ๆ พอจะสรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 46.5 รองลงมา ประกอบอาชีพเสมียน ร้อยละ 27.9 และประกอบอาชีพช่าง หรือเป็นผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต ร้อยละ 10.2 ส่วนที่เหลืออีกประมาณ ร้อยละ 15.4 นั้น จะประกอบอาชีพในหมวดอาชีพอื่น ๆ เช่น อาชีพเกี่ยวกับงานเหมืองแร่ อาชีพเกษตรกรรมกรรมประมง และที่เกี่ยวข้องส่วนอาชีพเกี่ยวกับการขนส่งการคมนาคมมีผู้ปฏิบัติงานน้อยมากไม่ถึงร้อยละ 1 ของผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำ

3.2 ประเภทกิจการของสถานที่ทำงาน หรือประเภทอุตสาหกรรมที่ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ทำงานในหมวดอุตสาหกรรมประเภทบริการประมาณร้อยละ 38.1 รองลงมาทำงานเกี่ยวกับกิจการประเภทพาณิชยกรรม ร้อยละ 26.7 และทำงานเกี่ยวกับกิจการประเภทอุตสาหกรรมหัตถกรรม ร้อยละ 17.9 ส่วนที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 17.3 จะกระจายกันไปทำงานในหมวดอุตสาหกรรมอื่น ๆ

3.3 ลักษณะงานและประเภทของหน่วยงาน เมื่อพิจารณางานประจำ และงานชั่วคราวแล้ว พบว่า ผู้ที่ทำงานประจำมีร้อยละ 86.9 ผู้ทำงานชั่วคราวมีร้อยละ 12.8 ส่วนที่เหลือมิได้ระบุคำตอบ ถ้าพิจารณาลักษณะของงานจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับการศึกษาที่สูง จะมีสัดส่วนของการทำงานประจำ จำแนกระดับการศึกษาจากระดับสูงกว่าปริญญาตรีถึงระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ดังนี้ คือ 97.6, 92.0, 82.0, 72.5 และ 62.5 ตามลำดับ

ในทางตรงกันข้ามผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำจะมีสัดส่วนของการทำงานชั่วคราวสูงกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูง คือสัดส่วนนี้จะลดลงตามระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ถ้าจำแนกตามประเภทของหน่วยงานที่ทำงานประจำ พบว่า ทำงานเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการของภาคเอกชน สูงกว่าภาครัฐบาล กล่าวคือ ทำงานในภาคเอกชนร้อยละ 57.7 และภาครัฐบาล ร้อยละ 25.3 โดยแยกเป็นทำงานในส่วนราชการและเทศบาล ร้อยละ 20.1 ในรัฐวิสาหกิจร้อยละ 5.2 ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วทำงานอิสระ หรือทำงานในธุรกิจของตนเอง หรือทำงานในธุรกิจของครอบครัวมีเพียงร้อยละ 3.6 ถ้าพิจารณาผู้ทำงานประจำตามประเภทของหน่วยงาน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีจะทำงานเป็นลูกจ้างในภาครัฐบาล (รวมรัฐวิสาหกิจและเทศบาล) ในสัดส่วนที่สูงกว่าภาคเอกชน ซึ่งมีถึงร้อยละ 67.5 ในขณะที่ผู้ทำงานภาคเอกชนร่วมกับผู้ทำงานธุรกิจส่วนตัว มีเพียงร้อยละ 29.5 แต่ผู้สำเร็จศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีลงไป จะทำงานในภาคเอกชน และธุรกิจส่วนตัวสูง ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า ระดับปวช. หรือเทียบเท่าและระดับปริญญาตรี จะทำงานในภาคเอกชนกว่าในภาครัฐบาลโดยในระดับอนุปริญญา เอกชนและธุรกิจส่วนตัวมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 64.7, 63.8 และ 61.6 เรียงตามลำดับ ส่วนระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ทำงานในภาคเอกชนร้อยละ 34.1

3.4 รายได้ ผู้สำเร็จที่มีงานทำมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 4,000 - 6,999 บาท ร้อยละ 34.8 รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 33.2 และ รายได้ระหว่าง 7,000 - 9,999 บาทต่อเดือน ร้อยละ 23.2 ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาทต่อเดือนมีร้อยละ 5.6 ถ้าพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงจะรายได้สูงกว่า ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำ กล่าวคือผู้สำเร็จในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.6 มีรายได้ระหว่าง 7,000 - 9,999 บาท คิดเป็นร้อยละ 20.6 ขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมีรายได้ตั้งแต่ 10,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 46.5 และมีรายได้ระหว่าง 6,000 - 9,999 บาท ร้อยละ 42.9 ส่วนระดับอนุปริญญา ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 4,000 - 6,999 บาท ร้อยละ 50.5 และมีรายได้ระหว่าง 7,000 - 9,999 บาท ร้อยละ 24.2 สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. หรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 3,000 - 5,999 บาท ร้อยละ 64.4 ส่วนผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ส่วนใหญ่จะมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 55.8 ผลการสำรวจนี้ สำรวจหลังจากผู้สำเร็จการศึกษาสำเร็จมาเพียง 1 ปี ดังนั้น รายได้ของผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่จึงอยู่ในอัตราที่ใกล้เคียงกับวุฒิของการศึกษา ยกเว้นกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้งานทำก่อนที่จะสำเร็จการศึกษาจะมีรายได้

สูงกว่าคุณวุฒิศึกษา อย่างไรก็ตามจากการสำรวจครั้งนี้ยังพบว่า มีผู้สำเร็จการศึกษาที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำกว่าคุณวุฒิที่สำเร็จ โดยเฉพาะผู้สำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี จะมีรายได้ต่ำกว่าคุณวุฒิที่สำเร็จ ในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูงทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านี้ทำงานทำที่ตรงกับสาขาวิชาในระดับการศึกษาที่สำเร็จไม่ได้

3.5 การนำความรู้มาใช้กับงาน พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำเห็นว่าได้ นำความรู้ที่เรียนมาใช้กับงานในระดับกลาง ร้อยละ 44.9 รองลงมาเห็นว่าได้ใช้ความรู้ในระดับมาก ร้อยละ 27.9 และใช้ความรู้ในระดับน้อย ร้อยละ 20.9 ซึ่งเมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษาแล้ว พบว่า ในกลุ่มผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรีเพียงระดับเดียวเท่านั้น ที่เห็นว่าได้ นำความรู้ไปใช้กับงานที่ทำอยู่มากถึงร้อยละ 53.2 รองลงมาใช้ในระดัปลานกลางร้อยละ 36.3 และใช้ความรู้่น้อยร้อยละ 9.5 ส่วนผู้มีงานทำที่สำเร็จการศึกษาดังแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ส่วนใหญ่จะให้ความเห็นว่าได้นำความรู้ไปใช้กับงานในระดับปานกลาง คือร้อยละ 43.7, 48.1, 46.0 และ 35.6

3.6 การฝึกอบรมความรู้และทักษะเพิ่มเติม ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรม หรือฝึกภาคปฏิบัติมาก่อน หรือระหว่างที่ทำงานอยู่ คิดเป็นร้อยละ 59.3 ผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม หรือฝึกภาคปฏิบัติ มีร้อยละ 40.1 โดยผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำเกือบทุกระดับการศึกษาเกินกว่าครึ่งจะเคยผ่านการฝึกอบรมหรือฝึกภาคปฏิบัติมาแล้ว และผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูง จะได้รับการฝึกอบรมหรือฝึกภาคปฏิบัติในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า กล่าวคือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีประมาณร้อยละ 81.9 ระดับปริญญาตรีมีร้อยละ 65.3 ระดับอนุปริญญา ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า ร้อยละ 52.3 ระดับป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ร้อยละ 60.9 ยกเว้นระดับ ปวช. หรือเทียบเท่าจะมีผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมสูงกว่า

3.7 ความพอใจในงานที่ทำ ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำส่วนใหญ่มีความรู้สึกยังไม่พอใจในงานที่ทำอยู่ ประมาณร้อยละ 54.4 ผู้ที่พอใจมีประมาณร้อยละ 45.4 เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษาแล้ว พบว่าระดับการศึกษาที่ส่วนใหญ่ยังไม่พอใจต่องานที่ทำอยู่ คือ ระดับปริญญาตรี ระดับอนุปริญญา ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า ระดับปวช. หรือเทียบเท่า และระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) คิดเป็นร้อยละ 51.2, 58.6, 61.5 และ 57.5 เรียงตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษาที่ส่วนใหญ่พอใจในงานที่ทำอยู่มีเพียงระดับเดียว คือระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 53.5 สาเหตุที่ไม่พอใจ คือ เรื่องของรายได้ และเรื่องของระบบงาน

4. การว่างงานของผู้สำเร็จการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาที่ยังไม่มีงานทำ จำนวนทั้งสิ้น 162,043 คน ทั้งที่หางานทำไม่ได้และไม่ได้หางานทำ ร้อยละ 91.6 ของผู้ที่ไม่ได้หางานทำเป็นผู้ที่กำลังศึกษา การพิจารณาถึงสาเหตุที่ไม่มีงานทำและระยะเวลาในการหางานทำ ดังนี้

4.1 สาเหตุที่ไม่ทำงาน พบว่าส่วนใหญ่ไม่หางานทำ มีประมาณ 124,386 คน คิดเป็นร้อยละ 76.8 และหางานทำไม่ได้ 37,657 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2 เมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษาแล้ว พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่มีงานทำเกือบทุกระดับการศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาออกมาแล้วส่วนใหญ่จะไม่หางานทำถึงร้อยละ 70-85 มีระดับปริญญาตรีเพียงระดับเดียวเท่านั้นที่ผู้สำเร็จการศึกษส่วนใหญ่ไม่หางานทำเพราะหางานทำไม่ได้ ร้อยละ 56.2

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่มีงานทำเพราะไม่ได้หางานทำนั้น เนื่องจากกำลังศึกษาต่อทั้งในระดับที่สูงขึ้นไปหรือศึกษาต่อในระดับเดิมที่สำเร็จแต่ต่างสาขาวิชา มีถึงร้อยละ 91.6 โดยผู้สำเร็จการศึกษาในระดับต่ำจะศึกษาในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับสูง สำหรับผู้ไม่หางานทำที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรีนั้น ยังมีสาเหตุอื่นที่ไม่ได้หางานทำอีกคือ เตรียมตัวไปศึกษาต่อต่างประเทศ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.3 และ 36.1 ตามลำดับ นอกจากนี้ในระดับปริญญาตรีที่ไม่ได้หางานทำเพราะกำลังรอบรรจุงาน

4.2 ระยะเวลาในการหางานทำ ผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่มีงานทำและกำลังหางานทำ พบว่า หลังจากสำเร็จการศึกษากลุ่มนี้สำเร็จการศึกษาออกมาแล้วส่วนใหญ่ใช้เวลาในการหางานทำอย่างต่อเนื่อง ถึงร้อยละ 55.3 ใช้เวลาหางานน้อยกว่า 8 เดือน ร้อยละ 36.0 และใช้เวลาหางาน 8 เดือน แต่ไม่ถึง 1 ปี ร้อยละ 7.1 ส่วนผู้ที่หางานทำแบบไม่ต่อเนื่องคือ หยุคบ้าง หาบ้างนั้น คิดเป็นร้อยละ 42.8

4.3 การใช้เวลาในการหางานทำ ผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่มีงานทำและกำลังหางานทำ ดังกล่าวนี้อาจมีลักษณะค่อนข้างเหมือนกันทุกระดับการศึกษาคือ ส่วนใหญ่ใช้เวลาหางานทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 82.6, 62.9, 57.2 และ 49.1 เรียงตามลำดับระดับการศึกษาจากระดับสูงกว่าปริญญาตรีจนถึงระดับปวช. หรือเทียบเท่า ยกเว้นระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ที่ผู้สำเร็จการศึกษาหางานแบบไม่ต่อเนื่องมากกว่า คือ ร้อยละ 51.2 ซึ่งในกลุ่มผู้หางานทำอย่างต่อเนื่องนี้ ส่วนใหญ่ผู้สำเร็จการศึกษาเกือบทุกระดับการศึกษาใช้เวลาหางานน้อยกว่า 8 เดือน ร้อยละ 23-38 (ยกเว้นระดับสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งมีถึงร้อยละ 82.9) รองลงมาใช้เวลาหางานตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไปประมาณ ร้อยละ 9.17

5. ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการที่จะได้งานทำและการแก้ปัญหาการว่างงาน องค์ประกอบสำคัญซึ่งมีผลต่อการที่จะได้งานทำ บทบาทสำคัญที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาการว่างงานของผู้สำเร็จ

การศึกษาและประเภทของหน่วยงานที่ผู้สำเร็จการศึกษาอยากจะเลือกทำซึ่งผลการสำรวจพอสรุปได้ดังนี้

5.1 ทักษะคติเกี่ยวกับการที่จะได้งานทำ ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งที่มีงานทำและไม่ไม่มีงานทำนั้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการที่จะได้งานทำต้องอาศัยสิ่งใดนอกเหนือจากความรู้ที่เรียนมาประกอบบ้าง พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งสองกลุ่มนี้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้คล้าย ๆ กันคือ คิดว่าต้องช่วยตัวเองไม่ย่อท้อ และทดแทนในการหางานและต้องไม่เลือกงาน มีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างกลุ่มผู้มีงานทำและไม่ไม่มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 53.9 ของผู้มีงานทำ และ 53.6 ของผู้มีงานทำ และร้อยละ 54.4 ของผู้ไม่มีงานทำ และเห็นว่าต้องมีบุคลิกดีมีความเชื่อมั่นในตัวเองและสนใจงานที่สมัคร ร้อยละ 50.9 สำหรับผู้มีงานทำ และร้อยละ 48.1 สำหรับผู้ไม่มีงานทำส่วนที่คิดว่าต้องมีคนสนับสนุนหรือฝากเข้าทำงาน ร้อยละ 24.2

5.2 ทักษะคติเกี่ยวกับการแก้ปัญหการว่างงาน ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งที่มีงานทำและไม่ไม่มีงานทำมีความคิดเห็นในเรื่องนี้เหมือน ๆ กัน คือ ส่วนใหญ่เห็นว่ารัฐบาลควรที่จะจัดบริการด้านการหางานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ประมาณร้อยละ 60 รองลงมาเห็นว่า ควรจะมีการควบคุมการหางานให้เป็นไปอย่างยุติธรรม และเห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรที่เรียนมาให้มีภาคปฏิบัติมากขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของหน่วยงาน มีผู้ที่เห็นว่ารัฐบาลหรือธนาคารควรให้เงินกู้เพื่อการลงทุนแก่ผู้สำเร็จการศึกษาที่คิดประกอบอาชีพส่วนตัวด้วย

5.3 ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งที่มีงานทำและไม่ไม่มีงานทำ ต่างมีความคิดเห็นในเรื่องนี้เหมือน ๆ กัน คือ ส่วนใหญ่ต้องการที่จะเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 33.6 และ 35.9 ของผู้มีงานทำและผู้ไม่มีงานทำ รองลงมาต้องการเลือกทำงานกับหน่วยงานของราชการ คือ ร้อยละ 22.5 และ 26.7 ของผู้ที่มีงานทำ และผู้ไม่มีงานทำ และต้องการทำงานกับหน่วยงานของเอกชนหรือบริษัทร้อยละ 15.1 และ 20.2 ของผู้มีงานทำและผู้ไม่มีงานทำ ส่วนผู้ที่ต้องการเลือกทำธุรกิจส่วนตัว มีประมาณร้อยละ 18.1 ของกลุ่มผู้มีงานทำ และร้อยละ 9.0 ของกลุ่มผู้ไม่มีงานทำ เมื่อพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาทั้งที่มีงานทำและไม่ไม่มีงานทำทุกระดับการศึกษา จะมีความคิดเห็นเหมือนกับที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพียงแต่ในกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่อยากทำงานในองค์การระหว่างประเทศ รองลงมาต้องการทำธุรกิจส่วนตัว ผู้สำเร็จในระดับ ป.กศ.สูง (วิทยาลัยพลศึกษา) ต้องการเลือกทำงานกับหน่วยงานของราชการมากกว่าของรัฐวิสาหกิจ

ประเด็นที่ 3 ภาวะการมีงานทำและคุณภาพในการทำงานของผู้จบอุดมศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการวิจัย ภาวะการมีงานทำและคุณภาพในการทำงานของผู้จบอุดมศึกษา ในช่วงปีงบประมาณ 2534-2536 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษากระบวนการรับความรู้ของผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานและความพึงพอใจในงาน
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสาขาวิชาที่เรียนกับลักษณะที่ทำ
- 4) เพื่อศึกษาความหมายของคุณภาพงานในทัศนคติของบัณฑิต

โดยเลือกศึกษาเฉพาะ 3 สาขาที่เชื่อว่ามีปัญหาในเรื่องการหางานทำ คือ สาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ วิธีการศึกษาที่ใช้ คือ การศึกษาประวัติชีวิต (life history collection) ของผู้สำเร็จจากมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ วิทยาลัยครู (สถาบันราชภัฏ) และมหาวิทยาลัยรามคำแหง แนวความคิดหลักสำหรับการวิจัย แนวความคิดทางด้านสังคม มนุษยวิทยา เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ในสังคมหรือกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมโดยสันนิษฐานว่ามนุษย์มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกันอันเป็นผลเนื่องมาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและครอบครัว ฉะนั้น การเข้าใจความคิดและพฤติกรรมของบัณฑิต จึงไม่ควรเจาะศึกษาเฉพาะช่วงเวลาในเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ควรศึกษาในแง่ของกระบวนการรับความรู้หรือการเรียนรู้วัฒนธรรมตั้งแต่เด็กเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ในการนำเสนอครั้งนี้จะนำเสนอเฉพาะในส่วนของมหาวิทยาลัยจอร์จทาวน์ วิทยาลัยครู ในภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้เท่านั้น

กรณีศึกษากลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยของรัฐในระบบปิด มีกรณีศึกษาจำนวน 49 รายเป็นผู้สำเร็จจากมหาวิทยาลัยในภาคกลางรวมทั้งกรุงเทพมหานคร 12 ราย ภาคเหนือ 12 ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 12 ราย และภาคใต้ 13 ราย สัมภาษณ์ในช่วงปี 2535 ผลการศึกษาพบว่า พื้นฐานทางครอบครัวมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบัณฑิตมาก โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับพ่อแม่ พื้นฐานการศึกษาของพ่อแม่ และความเอาใจใส่ของพ่อแม่ในการศึกษาของลูก ๆ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ลูกมีโอกาสได้เรียนถึงขั้นอุดมศึกษา การหางานของบัณฑิตส่วนมากมักจะหางานได้ภายในเวลา 3 เดือน หลังจากเรียนจบ บัณฑิตส่วนมากความหมายของคุณภาพงานว่า เป็นงานที่บรรลุปเป้าหมาย ผู้ที่เกี่ยวข้องยอมรับ และมักจะมีส่วนต่อความเจริญก้าวหน้าของผู้ทำด้วยแม้ว่าจะไม่เสมอไปก็ตาม บัณฑิตส่วนมากเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในขณะที่เรียนมหาวิทยาลัยมีผลดีต่อการหางานและการทำงานเมื่อจบมาแล้ว และบัณฑิตส่วนมากก็เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยไม่เสียการเรียน หากรู้จักแบ่งเวลาให้ถูกต้อง บัณฑิตทุกคนเห็นคุณค่าของการเรียนมหาวิทยาลัยโดยเห็นว่ามัน

จากจะมีประโยชน์ต่อการทำงานแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตด้วยเพราะชีวิตในมหาวิทยาลัยได้สอนให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น และทำให้เข้าใจชีวิตและสังคมดีขึ้น แม้ว่าบางครั้งวิชาที่เรียนมาจะไม่สัมพันธ์กับงานที่ทำมากนัก แต่ก็สามารถพัฒนาความรู้เฉพาะได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตามบัณฑิตเห็นว่ามหาวิทยาลัยควรปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรีให้มีเนื้อหาที่จะช่วยให้ทำงานได้ง่ายขึ้น และปรับปรุงวิธีการเรียนการสอนให้มีตัวอย่างทางรูปธรรมมากขึ้น การสอนแบบทางคำอ่านให้ฟังควรยกเลิกและนักศึกษาควรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น

กรณีศึกษากลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูในภาคกลาง จำนวน 12 ราย ผลการศึกษาพบว่า กรณีศึกษามีสภาพครอบครัวที่มีฐานะยากจนเป็นครอบครัวขนาดใหญ่ อาชีพของบิดามารดาคือ ทำนาหรือค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ และรับราชการ กรณีศึกษาทั้งหมดเริ่มต้นการศึกษาในระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นของรัฐและอยู่ใกล้บ้าน โดยไม่มีการศึกษาในระดับอนุบาล รวมทั้งการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั้งหมดจะเข้าศึกษาในเขตกรุงเทพฯ และนนบุรี ประกอบกับการช่วงทำงานให้ครอบครัวเป็นผลให้การศึกษาเล่าเรียนทำไม่ได้เต็มที่ บางรายผู้ปกครองไม่ยอมให้เรียนต่อ เพราะต้องการให้ช่วยพ่อแม่ทำงาน กรณีศึกษาส่วนหนึ่งมีผลการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างอ่อนและปานกลาง จนถึงผู้ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมด้วย เหตุผลที่เข้าศึกษาในวิทยาลัยครูนั้น รวมทั้งการไม่มีทุนจะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย

สภาพการรับความของบัณฑิตวิทยาลัยครูอาจกล่าวได้ว่า มีสภาพการรับความรู้ระดับปานกลางเท่านั้น เพราะระบบครอบครัวและระบบการศึกษาไม่สมบูรณ์ แต่ในเรื่องความสามารถที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการเป็นผู้นำกลุ่มนั้น กรณีศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถด้านนี้มากพอควร

บัณฑิตให้ความหมายของคุณภาพงาน คือ งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความพึงพอใจในผลงาน ผู้ทำงานมีความสุข ผลงานเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและไม่ก่อความเดือดร้อนแก่บุคคลอื่น

ปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานทำของผู้ที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยครูในเขตภาคกลาง การประกอบอาชีพของกรณีศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ทำงานในหน่วยงานราชการ มีจำนวน 10 คน ส่วนอีก 2 คน ทำธุรกิจส่วนตัว การประกอบอาชีพนับว่าประสบความสำเร็จค่อนข้างดีในระยะเวลานั้น จำนวน 5 ราย ส่วนที่เหลือยังสรุปไม่ได้ เนื่องจากบางรายยังทำงานเป็นอัตราจ้างชั่วคราว บางรายเพิ่งจะเริ่มต้นทำงาน และรายที่ทำธุรกิจส่วนตัวประสบความสำเร็จเกินความคาดหมาย

ปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานทำในหน่วยราชการ คือ ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ สาขาวิชาเอกที่ขาดแคลน การไม่เลือกงาน การเตรียมตัวของบัณฑิต และการแสวงหางานในรูปแบบต่าง ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานทำในหน่วยราชการ คือ ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ สาขาวิชาเอกที่ขาดแคลน การไม่เลือกงาน การเตรียมตัวของบัณฑิต และการแสวงหางานในรูปแบบต่าง ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานธุรกิจส่วนตัว คือ ความสามารถทางด้านวิชาการ ความถนัดและความสามารถในสาขาวิชาที่สมัครงาน บุคลิกภาพส่วนตัว การไม่เลือกงาน การแสวงหางานในรูปแบบต่าง ๆ

ความสัมพันธ์ของสาขาวิชาที่ศึกษาและลักษณะงาน พบว่าสาขาที่เรียนหรือวิชาเอกที่เลือกเรียนตรงตามลักษณะงานหลักที่ทำ ทั้งที่ทำงานในหน่วยราชการและงานธุรกิจส่วนตัว ซึ่งหมายถึงความรู้ความสามารถที่เขาได้ศึกษาแล้วเรียนทำให้เขาประสบความสำเร็จในการทำงานในหน้าที่แสดงว่าสาขาวิชาที่ศึกษาเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่สนับสนุนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์สอดคล้องของสาขาวิชาที่ศึกษากับลักษณะงานที่ทำ

สรุปปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพงาน คือ 1) ความรู้ความสามารถด้านวิชาการ 2) ความมีมนุษยสัมพันธ์ 3) ประสบการณ์ส่วนตัว 4) ความมั่นคงของครอบครัว 5) พี่น้อง ญาติและพ่อแม่ให้การสนับสนุน 6) ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานให้การสนับสนุน 7) คุณธรรมด้านความขยัน อดทนและความรับผิดชอบ 8) ความเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจ และกล้าเสี่ยงที่จะทำงาน 9) ความพร้อมของสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก

กรณีศึกษากลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 13 รายผลการศึกษาพบว่า กรณีศึกษาแทบทั้งหมดเริ่มต้นการศึกษาในระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งเป็นของรัฐและอยู่ใกล้บ้าน โดยไม่มีการศึกษาในระดับอนุบาล รวมทั้งการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาที่เช่นกัน กรณีศึกษาแทบทั้งหมดจะเข้าศึกษาในโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ ซึ่งอยู่ใกล้กับภูมิลำเนามากที่สุด ถ้าหากจะต้องไปเข้าเรียนในโรงเรียนที่ห่างไปจากภูมิลำเนา หรือเข้าเรียนในโรงเรียนราษฎร์ ก็จะทำให้ค่าอธิบายเพิ่มเติมได้จากภาวะปกติ เช่น ต้องตามไปอยู่ร่วมกับผู้อุปการะ หรือสอบเข้าโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นของรัฐไม่ได้แล้วจึงเข้าเรียนในโรงเรียนมัธยม ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวนี้ จะยกเว้นกับกรณีศึกษาที่ผู้ปกครองมีฐานะดีและอยู่ในเขตเมืองใหญ่ ซึ่งสามารถเลือกโรงเรียนที่ดี ๆ ให้กับกรณีศึกษาได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านภาวะการเงิน และการรับส่งไปกลับระหว่างบ้านกับสถานศึกษาสำหรับในส่วนของ การเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้นมีเงื่อนไขสำคัญที่ใช้ในการอธิบายถึงโอกาสในการศึกษาในระดับดังกล่าวนี้ กล่าวคือ ถ้าพ่อแม่มีฐานะดีหรือปานกลาง และกรณี

ศึกษามีผลการเรียนดีนั้น จะมีแนวโน้มของการเลือกเข้าเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษา ที่เป็นของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยก่อน หลังจากนั้น ถ้าหากว่าพลาดโอกาสจากการเข้าศึกษาในสถาบันดังกล่าว จึงเข้าเรียนในวิทยาลัยครู ถ้าหากพ่อแม่มีฐานะยากจน แต่กรณีศึกษามีผลการเรียนดี หรือปานกลาง แต่เป็นเพศหญิงมีแนวโน้มว่า จะต้องเลือกเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยครูเพราะมีเหตุผล คือ ค่าใช้จ่ายไม่แพงนัก และอยู่ในเขตภูมิลำเนา พ่อแม่สามารถดูแลได้

กระบวนการเข้าสู่งานของผู้จบการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 กรณีศึกษาซึ่งรับราชการครูก่อนแล้ว เมื่อจบการศึกษาก็จะกลับเข้าสู่การทำงานในหน้าที่ราชการเดิม แต่ได้มีการปรับเปลี่ยนวุฒิให้สูงขึ้น

กลุ่มที่ 2 กรณีของกรณีศึกษาที่ยังไม่มีงานทำจะมีลักษณะที่พยายามหาทางสอบบรรจุเข้ารับราชการเป็นงานอันดับแรก ถ้าสอบเข้าได้ก็จะยึดอาชีพราชการเป็นหลัก รวมทั้งกรณีศึกษาบางส่วนยังคงยอมที่จะใช้วุฒิการศึกษาที่มีอยู่ซึ่งต่ำกว่าปริญญาตรี สอบเข้าทำงานและเมื่อสอบเข้ารับราชการได้ ก็ยินดีทำงานตามวุฒินั้น ๆ ไม่ว่าจะปรับวุฒิและขอรับเงินเดือนในระดับตรีได้หรือไม่ก็ตาม และเมื่อสอบบรรจุเข้ารับราชการไม่ได้ กรณีศึกษาจึงจะหันเหเข้าสู่การทำงานของคน ซึ่งมักจะปรากฏในรูปของบริษัททางหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด และส่วนหนึ่งจะทำงานในลักษณะของงานอาชีพอิสระสำหรับกรณีศึกษาที่มีพ่อแม่ ซึ่งมีฐานะการเงินดี รวมทั้งตัวกรณีศึกษาเองมีผลการเรียนดี และยังคงมีอายุน้อย อาจจะยังคงมุ่งศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิต มากกว่าที่จะมุ่งหางานทำ

คุณภาพในการทำงานนั้น แยกพิจารณาออกได้เป็น 3 ส่วน คือ

ก. ส่วนของการรับราชการ ผู้ที่สามารถสอบเข้าทำงานราชการได้ งานที่ทำส่วนหนึ่งจะตรงกับวิชาเอกที่ได้เรียนมา พร้อมกันนั้นก็จะมีงานอีกส่วนหนึ่งเป็นงานเพิ่มเติมหรือเสริมจากงานหลัก คุณภาพในการทำงานจึงหมายถึง การทำงานทั้งในหน้าที่หลัก และงานที่รับมอบหมายในหน้าที่รองให้ดีที่สุด มีความกระตือรือร้นในการทำงาน กรณีศึกษากลุ่มนี้มักจะเห็นว่ามีปัจจัยภายนอกเข้ามาเป็นตัวกำหนด หรือข้อจำกัดทำงานที่ไม่มีคุณภาพดีที่สุดใน เช่น การขาดแคลนอุปกรณ์ ความยากจนของนักเรียน ระบบการบริหารงานที่เป็นตัวขัดต่อการพัฒนางาน ทั้งมักจะรับรู้ หรือมีทัศนคติต่อเพื่อนร่วมงานที่อาวุโสกว่า มีลักษณะของการทำงานแบบทำไปวัน ๆ หนึ่งเท่านั้น โดยไม่มีความคิดที่จะพัฒนางานในหน้าที่แต่ประการใด

ข. งานเอกชน กรณีศึกษาจะมีลักษณะของการพยายามที่จะเรียนรู้งาน และปรับตนเองให้สามารถทำงานได้ตามที่นายจ้างต้องการ มีความขยัน รับผิดชอบงานในหน้าที่พัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้เป็นคนไม่มีข้อขัดแย้งกับบุคคลฝ่ายต่าง ๆ รอบข้างในสถานที่ จากนั้นถ้าหากสถานที่ทำงานมีบรรยากาศแบบเปิด คือเปิดโอกาสให้ผู้ทำงานได้แสดงความสามารถและเสนอความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะได้ ผู้ทำงานที่มีความสามารถก็จะแสดงออกให้เห็นถึงศักยภาพของเขาในส่วนนี้

ค. งานอิสระ ในส่วนของการประกอบอาชีพอิสระ การทำงานดีหรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งจะต้องขึ้นอยู่กับกับขยัน ความรับผิดชอบ การเรียนรู้งาน และการพยายามขยายงานของตัวผู้ประกอบการอาชีพเอง แต่ในอีกส่วนหนึ่งของงานจะขยายออกไปได้หรือไม่ หรือจะมีรายได้ระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกเป็นตัวกำกับ เช่นความนิยม ความเชื่อถือ ในตัวผู้ประกอบการรวมไปถึงฤดูกาล

ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาเอกกับงานที่ทำ

ก. กรณีที่เข้าทำงานราชการ กรณีศึกษาจะได้ทำงานตรงกับที่เรียนมาในรายวิชาเอก แต่ก็จะมีงานอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งกรณีได้ทำในลักษณะของงานเสริม เพิ่มเติมจากงานหลัก เช่น งานด้านธุรการของสถาบัน การเข้าร่วมงานกับชุมชนที่เกี่ยวข้อง โดยความรู้ที่ใช้เพื่อการทำงานเสริมดังกล่าว บางลักษณะก็เป็นความรู้ที่กรณีศึกษาพอทราบ ค้นเคย หรือเคยทำงานดังกล่าวมาก่อนบ้าง แล้วในช่วงที่ศึกษาระดับปริญญาตรี แต่งานบางลักษณะก็เป็นงานที่ต้องเรียนรู้ใหม่ โดยศึกษาจากเพื่อนร่วมงานที่ทำงานนั้นมาก่อน และจากการอ่านเอกสารที่ทางราชการแจกจ่ายไปให้เป็นคู่มือประกอบการทำงานดังกล่าว

ข. กรณีที่เข้าทำงานในส่วนของเอกชน แทบจะไม่ได้ใช้ความรู้ในวิชาเอกที่เรียนมา ในส่วนนี้ผู้เข้าทำงานจึงต้องเรียนรู้งาน ซึ่งบางส่วนก็ได้รับการอบรมจากนายจ้าง บางส่วนก็เรียนจากเพื่อนร่วมงาน มีข้อที่น่าสังเกตว่า ผู้ที่เข้าทำงานกับเอกชน มักจะมีภูมิหลังอย่างใดอย่างหนึ่งประกอบเข้ากับการเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เช่น การเป็นคนสู้งาน เคยร่วมกิจกรรมในสถาบันอุดมศึกษามาก่อน ส่วนหนึ่งของกรณีศึกษาเหล่านี้จะพยายามเรียนรู้งานเพิ่มเติมในทางด้านธุรการ และการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือมีความรู้ทางคอมพิวเตอร์เพื่อประกอบการทำงาน

ค. กรณีที่ประกอบอาชีพอิสระ ไม่ได้ใช้ความรู้ในวิชาเอกที่เรียนไปแต่อย่างใด วิชาการที่มีการเอ่ยถึงว่ามีการนำไปใช้บ้าง แต่เป็นส่วนน้อยคือ วิชาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการด้านการจัดการ เช่น วิชาด้านการบัญชี ด้านการตลาด

ปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานทำ

ก. กรณีของงานราชการ ได้แก่ การมีตำแหน่งงานที่ตรงกับวิชาเอกที่กรณีศึกษาจบการศึกษาออกไป มีผลการเรียนในระดับดี หรือปานกลาง ขยันอ่านหนังสือและเตรียมตัวในช่วงที่จะสอบบรรจุ ประกอบกับการเป็นคนไม่เลื่องงาน หรือการยินดีที่จะทำงานซึ่งต่ำกว่าวุฒิของตน

ข. กรณีของงานเอกชน ได้แก่ การที่ได้จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาใด ๆ ซึ่งทำงานที่นายจ้างต้องการได้ขวนขวายสู้งาน และมีปัจจัยอื่น ๆ เข้ามาเป็นตัวประกอบตามแต่กรณี เช่น พุศภาษาเขมรได้ มีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ มีญาติหรือคนข้างเคียงช่วยชักจูงเข้าสู่งาน มีบุคลิกภาพเป็นคนซึ่งมีความถนัดทางด้านความคิดต่อประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

ค. กรณีของอาชีพอิสระ ได้แก่ การที่มีฐานเดิมในการประกอบอาชีพนั้น ๆ ของคนในครอบครัวมาก่อน หรือการที่คนชักจูงเข้าสู่อาชีพ และความเป็นคนที่มีภูมิฐานะในท้องถิ่นที่มุ่งประกอบอาชีพนั้น ๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพในการทำงาน

ก. กรณีของงานราชการ ได้แก่ การมีความรู้ความสามารถตรงสายงานที่จะต้องรับผิดชอบ มีบุคลิกภาพในทางสร้างสรรค์ บรรยากาศของการทำงานเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงความสามารถ และการได้ทำงานด้านธุรการหรืองานเสริม นอกเหนือจากงานในหน้าที่หลัก เช่นการเป็นพนักงานด้านการเงิน การฝึกนักกีฬาของข้าราชการครู

ข. กรณีของงานเอกชน ได้แก่ ความขยัน รับผิดชอบ เรียนรู้งาน การพัฒนาบุคลิกภาพตนเองให้เป็นคนไม่มีข้อขัดแย้ง และบรรยากาศของสถานที่ทำงานซึ่งเป็นแบบเปิดหรือมีกรอบของงานที่ยืดหยุ่นได้

ค. กรณีของอาชีพอิสระ ได้แก่ การพยายามเรียนรู้ ความขยัน และปัจจัยภายนอกที่เข้ามาเป็นตัวกำหนดรายได้และขนาดของกิจการ

ในส่วนของรายได้ และสวัสดิการนั้น กล่าวได้ว่ากลุ่มที่เข้ารับราชการเป็นกลุ่มที่มีความพึงพอใจในรายได้และสวัสดิการจากงานที่ทำมาก ในส่วนที่ทำงานกับเอกชน มักได้เงินเดือนที่ต่ำกว่าวุฒิ สวัสดิการที่ต่ำกว่า ชั่วโมงการทำงานมักจะมากกว่า และไม่มีความรู้ลึกในด้านความมั่นคงของงานที่ทำ จำนวนวันที่ทำงานในหนึ่งสัปดาห์ก็มากกว่างานราชการ พร้อมกับมีข้อน่าสังเกตว่าบุคคลเหล่านี้ยังคงประสงค์ที่จะหาทางสอบบรรจุเข้ารับราชการ และกรณีของการทำงานกับเอกชนซึ่งได้เงินเดือนต่ำกว่าวุฒินั้น เงินเดือนที่ได้ก็ต้องเพียงพอแก่การดำรงชีพของกรณีศึกษา รวมทั้งการทำงานของกรณีศึกษาบางกรณียังเกี่ยวพันด้วยว่า แม้งานที่ทำจะไม่ดีนัก หรือพอที่จะดำรงชีพอยู่ได้ก็ยินดีทำ เพราะเห็นว่า สถานที่ทำงานอยู่ในเขตภูมิฐานะได้อยู่ใกล้ชิดกับญาติพี่น้อง

กรณีศึกษากลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูในภาคใต้ จำนวน 12 ราย ผลการศึกษา พบว่ากรณีศึกษาเกือบทั้งหมดมาจากพื้นฐานของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางและต่ำ เกือบครึ่งหนึ่งเป็นลูกชานา-ชาวสวน รองลงมาเป็นลูกข้าราชการครู ตำรวจและสรรพากรมีอาชีพรับจ้างเพียงฐานะเศรษฐกิจเป็นตัวแปรที่สำคัญที่ส่งผลต่อตัวแปรอื่น ๆ โดยเฉพาะความสงบสุขในครอบครัว มีปัญหาทะเลาะกันเพราะปัญหาเศรษฐกิจอยู่บ่อย ทั้งในยามปกติและยามวิกฤติ เช่น เจ็บไข้ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาของลูก เป็นต้น กรณีศึกษาที่จบการศึกษาจากวิทยาลัยครูในภาคใต้เกือบทุกคนมีปัญหา ครอบครัวมีผลต่อการรับรู้ของบัณฑิตมาก ครอบครัวที่อยู่ดีมีสุข ปฏิบัติตนถูกต้องตามกฎของสังคม และกฎของศาสนา (สังฆกรรม) มีฐานะทางเศรษฐกิจดี การดูแลและอบรมบุตรโดยพ่อแม่ มีการให้นมแม่ และอาหารเสริมถูกต้องในวัยเด็ก ช่วยสร้างวินัยในการกิน การขับถ่าย

จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญมาก เมื่อโตขึ้นมีการเลี้ยงดูแบบ ช่วยหล่อหลอมบุคลิกของบัณฑิตให้เป็นคนใจกว้าง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเชื่อมั่นในตนเองสูง พึ่งตัวเองได้บัณฑิตจากวิทยาลัยครูภาคใต้ ส่วนมากมาจากครอบครัวที่ไม่ค้ำคอง แม้มีการเลี้ยงดูโดยพ่อ แม่ให้นมแม่ และอาหารเสริมช่วยให้คุณภาพบัณฑิตดีขึ้นเพียงเล็กน้อย สำหรับขบวนการรับรู้ที่ผ่านทางระบบการศึกษา บัณฑิตจากวิทยาลัยครู ส่วนมากเริ่มการศึกษาที่โรงเรียนประถมใกล้บ้านและต่อในโรงเรียนมัธยมแล้วจึงสอบเข้าเรียนต่อในวิทยาลัยครู ระดับการเรียนโดยมากอยู่ในระดับกลาง กิจกรรมที่ช่วยให้บัณฑิตมีระเบียบวินัย คือ การอยู่หอพักของวิทยาลัยครูในขณะที่ศึกษาอยู่

บัณฑิตให้ความหมาย ของคุณภาพงาน คือ มองคุณภาพของงานที่ผลของงานโดยประเมินจากวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ บางกรณีพิจารณาที่กระบวนการและวิธีการทำงาน เช่น มีการวางแผน ปฏิบัติตามแผน และการประเมินผลการปฏิบัติ รวมถึงการทำงานด้วยด้วยใจรัก ทুমุ่เทศชีวิตจิตใจให้กับงานที่ทำ

ปัจจัยที่มีผลต่อการได้งานทำของกรณีศึกษา ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ได้งานทำในหน่วยงานของรัฐ คือการเตรียมตัวก่อนสอบบรรจุ ส่วนงานภาคเอกชน ต้องอาศัยความสามารถและการรู้จักกับเจ้าของกิจการกรณีศึกษาที่เตรียมตัวดีและมีความรู้ ความสามารถ และมีตำแหน่งตรงกับวิชาเอกที่เรียน

ความสัมพันธ์ของสาขาที่ศึกษากับลักษณะงานที่ทำของกรณีศึกษา พบว่าทุกรายทำงานตรงกับสาขาวิชาเอกที่เรียนมาทั้งวิชาเอกที่เรียนมาจากวิทยาลัยครูสามารถนำมาใช้กับงานที่ทำมากส่วนวิชาเสริมที่วิทยาลัยครูควรจัดคือ พิมพ์ดีด และคอมพิวเตอร์

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพของงานของกรณีศึกษา จากวิทยาลัยครูในภาคใต้ คือ ตัวบัณฑิต ซึ่งเป็นผลมาจากการหล่อหลอมจากครอบครัว และสถาบันการศึกษาทุกระดับ แต่ปัจจัยที่สำคัญคือครอบครัว หรือบ้าน อาชีพ การศึกษา ที่แตกต่างกันมีผลให้คุณภาพของบัณฑิตแตกต่างกัน การวิจัยพบว่า ศาสนาธรรมมีส่วนสำคัญที่เป็นปัจจัยให้บัณฑิตมีคุณภาพ มีระเบียบวินัย มีอุดมการณ์ในการทำงาน ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพักอยู่ในหอพักของวิทยาลัยครู ระหว่างการศึกษา ช่วยให้บัณฑิตได้ฝึกความมีระเบียบ วินัย และการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่น ส่วนปัจจัยแวดล้อมในที่ทำงานของบัณฑิต ผลจากการศึกษา พบว่าหน่วยงานของรัฐมีสวัสดิการและมือนาคดีกว่าเอกชน ประเด็นที่ 4 รายงานภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (ปี พ.ศ.2535-2539)

สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏได้ศึกษาภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏ ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาที่ 7 (ปี พ.ศ.2535-2538) โดยจำแนกผู้สำเร็จการศึกษา

ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ผู้ที่มีงานทำ ผู้ที่ว่างงาน และผู้ที่กำลังศึกษาต่อหรือฝึกอบรม โดยศึกษาจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2534-2535 ปีการศึกษา 2535-2536 ปีการศึกษา 2536-2537 ปีการศึกษา 2537-2538 และปีการศึกษา 2538-2539 จากผู้สำเร็จการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 11,962 คน 12,353 คน 15,938 คน 19,074 คน และ 19,263 คน ตามลำดับ โดยใช้แบบสอบถาม ผลจากการศึกษาได้ข้อสรุปเกี่ยวกับภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา จากสถาบันราชภัฏในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (กองแผนงาน, 2540) ได้ข้อสรุปดังแสดงในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ร้อยละของการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากสถาบันราชภัฏ
ภาคปกติในปีการศึกษา 2535 - 2539 จำแนกตามสาขา

สาขา	ปี พ.ศ. 2535 - 2536	ปี พ.ศ. 2536 - 2537	ปี พ.ศ. 2537 - 2538	ปี พ.ศ. 2538 - 2539
การศึกษา	86.60	93.20	88.08	89.22
วิทยาศาสตร์	83.42	89.06	86.55	89.22
ศิลปศาสตร์	84.61	92.02	90.97	88.66
รวม	85.61	92.39	88.67	89.05

จากตารางที่ 2.1 พบว่า การมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏส่วนใหญ่มีงานทำแล้ว โดยค่าร้อยละของการมีงานทำสูงถึงร้อยละ 85.61-92.39 และมีร้อยละของการมีงานทำสูงที่สุดในปีการศึกษา 2536-2537 ถึงร้อยละ 92.39 อย่างไรก็ตามภาวะการมีงานทำมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากปีแรกของแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2535-2536 ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันราชภัฏมีงานทำร้อยละ 85.61 เพิ่มขึ้นในปีการศึกษา 2537-2538 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 88.67 และในปีการศึกษา 2538-2539 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 89.05 ตามลำดับ ค่าร้อยละของการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาจำแนกตามสาขาวิชา ดังนี้

1. สาขาวิชาการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการศึกษา มีงานทำร้อยละ 86.60 ในปีการศึกษา 2535-2536 ร้อยละ 93.20 ในปีการศึกษา 2536-2537 ร้อยละ 88.08 ในปีการศึกษา 2537-2538 และร้อยละ 89.22 ในปีการศึกษา 2538-2539 ตามลำดับ

2. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ มีงานทำร้อยละ 83.42 ในปีการศึกษา 2535-2536 ร้อยละ 89.06 ในปีการศึกษา 2536-2537 ร้อยละ 86.55 ในปีการศึกษา 2537-2538 และร้อยละ 89.22 ในปีการศึกษา 2538-2539 ตามลำดับ

3. สาขาศิลปศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาศิลปศาสตร์ มีงานทำร้อยละ 84.94 ในปีการศึกษา 2534-2535 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 84.61 ในปีการศึกษา 2535-2536 ร้อยละ 92.02 ในปีการศึกษา 2536-2537 ร้อยละ 90.97 ในปีการศึกษา 2537-2538 และร้อยละ 88.66 ในปีการศึกษา 2538-2539 ตามลำดับ

ประเด็นที่ 5 คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2535-2537 ในทัศนะของผู้บังคับบัญชา จากสถาบันราชภัฏ ในการจัดการศึกษาแต่ละปี สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏมีความพยายามที่จะผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและท้องถิ่นและมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ขาดแคลน การศึกษาว่าหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วบัณฑิตสามารถไปปฏิบัติงานเป็นที่พึงพอใจของผู้บังคับบัญชาหรือไม่เพียงใด ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏจึงได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2537 ผลจากการศึกษาได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพของบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏ ดังนี้

1. ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่าบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏสามารถปฏิบัติงานได้ดี มีความขยัน ตั้งใจทำงาน และเป็นผู้รับคำสั่งที่ดี
2. คุณภาพของงาน พบว่าคุณภาพของงานที่ทำโดยบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏอยู่ในระดับพอใช้ถึงระดับดี
3. ความรับผิดชอบ พบว่าบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏมีความอดทน ใฝ่งาน มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ดี และเป็นผู้ตรงเวลา
4. ความประพฤติ พบว่าบัณฑิตจากสถาบันราชภัฏมีความประพฤติเรียบร้อย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชอบช่วยเหลือสังคม และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี